

SZERKESZTŐSÉG
és
KIADÓ HIVATAL
hová a dolgozatok
és előfizetési pénzek
küldendők:
Kolozsvár, Ref. Theologia
2. számú lakás.

VASÁRNAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület „egyházi értekezlet”-e támogatásával
Szerkesztik:

Nagy Károly,

Vajda Ferencz,

ref. theol. tanár, felelős szerkesztő.

sz. lónai pap, főmunkatárs.

Megjelenik minden vasárnap egy íven.

Előfizetési ár:

Egy évre . . . 4 korona Negyedévre . . . 1 korona.
Félévre . . . 2 korona. Egy szám ára . 10 fillér.

Ez is munka!

Igen, az is munka, melynek megkezdésére és buzgó folytatására kérjük fel most kedves olvasóinkat. Nem a mezőn, nem a réten és kertben való, melyet ez esztendőre már nemsokára befejezünk. Ha mezőnek mondom: az Isten országa szántóföldjének kell neveznem. Ha rétnak mondom: azt értem alatta, a miről a zsoltáriró énekel a XXIII. zsoltárban: «Gyönyörű szép réten legeltet engem az Ur!» S ha kertnek nevezem: virágai alatt gyermekeinkre, csemetéi alatt serdülő ifjuságukra gondolok.

Künn a természetben, a naphevében végzett munkának vége. Az áldást, mit az Isten hol bővebb, hol szűkebb marokkal osztogatott betakarítottuk. Testünkről gondoskodtunk. Most már beszorulunk a szobába. Pattogó tűz mellett ülve, a mécs világánál többet foglalkozhatunk magunkkal.

Eddig szemünk a világra volt inkább függesztve, most szívesebben néz befelé — *lelkivilágunkra*.

Valyon mit látunk benne? Mit tapasztalunk a magunkéról és mit a másokéról?

A másokéról? Nő mert ezt hamarabb észre szoktuk venni! Ugy-e bizony, hányszor elpanaszoljuk, hogy milyen rosszak az emberek! Csak ennek a világnak élnek, kapzsiak, ragadozók, irigyek, haszonlesők, élvhajhászok, kik a más bajával nem törődnek s ha igen: abban ugyan legtöbbször nincsen közsönet. Itt pletykálnak, amott rágalmaznak; ezek lopnak, azok csalnak; folytonos a perlekedés, veszekedés, perpatvar. Csak nyugalom nincs, csak békesség nincs. S a szeretet melege? Mintha erre a világra sötét, hideg téli éj borult volna!

Ugy-e bizony; ilyennek látjuk s festjük egymás közt ezt a mostani világot.

Nem is mondom kedves testvérem, barátom, atyámfia, hogy sötéten látod a világot. Jól látsz. De nekem úgy tetszik, hogy legtöbb közülünk csak kifelé lát jól s ott is csak a szomorú eredményeket, de az *okokat* ritkán.

Ugyan kérlek: nézzünk magunkra és magunkba is. Nézzük meg saját cselekedeteinket és — saját szívünket is! Lehet talán, hogy a világ előtt nem vagyunk oly gonoszak, mint sok más; de valyon *igazak* vagyunk-e? Igazak-e cselekedeteinkben vagy a mi több szívünkben?

Oh! kedveseim, ha mi ezt igazán meg tudnók itélni! De a legtöbbször erre sem vagyunk képesek. Takargatjuk, kendőzzük magunkat saját magunk előtt is. S ha itt-ott valamicskét kénytelenek vagyunk bevallani: jaj, de mennyi mentséget tudunk védelmükre felhozni! Pedig ha a tükörbe néznénk, az Isten igazságosságának tükrébe, a mely csalhatatlan és hamisítatlanul mutatja a rideg valót: beh megijednénk saját magunktól! Ha szemtől-szembe állunk a mi Istenünkkel; Atyánkkal, kinek tekintete átjárja szívünket és vesénket s pillantása elfojtja ajkunkon a kigondolt hazugság beszédét: beh másként szólunk akkor; beh másként nézünk ki akkor magunk is! Akkor meglátjuk a sok bajnak, nyomornak; elvetemültségnek torrását is és megtaláljuk a gyógyulásnak, a megjobbulásnak útját is.

Hanem ezt atyámfia! magunkon kell kezdenünk. Ha vak vezet világtalant, mindakettő a gödörbe esik!

De itt azt kell kérdeznem: szoktál-e te Isten igazságosságának tükrébe tekinteni, szoktál-e a te mennyei Atyáddal szemtől-szembe állva beszél-

getni? Igazságának szent tükrö: *az ő szent ígéje*; a vele való beszélgetésnek módja: *az imádkozás*. Állítod-e magad elébe amaszt, olvasgatván és tudakozván az írásokat? És gyakorlod-e emezt? Mert a míg ezeket nem teszed, míg nem tapasztalod, hogy magad is csak ezek által gyógyulsz meg: addig hiába akasz másokat meggyógyítani.

Kérlek Atyámfia, kezd el magadon e munkát s ha tapasztaltad bizonyos hatását: nem adok több tanácsot. Bizonyos vagyok benne, hogy akkor nem itéled el a többiket, hanem ez orvossággal szivedben, ajkadon, kezdedben elindulsz te is gyógyítani azokat, kiknek betegsége oly világos előtted s a kiket úgy sajnálsz. Viszed kezdedben a szükölködőnek a segítséget, a betegnek az orvosságot, a mezitelennek a ruhát, az éhezőnek a kenyeret; de viszel beteg lelkének is orvost: a Jézus Krisztust és a jó Istenben való bizodalmat és a kenyér mellé adod az «életnek ama kenyerét», melyet Jézus hozott s «a melyből a ki eszik soha meg nem éhezik.»

S látván a munkának nagyságát, a feladatok sokaságát, a kit csak ácsorogni látsz az utcán, hívod, viszed magaddal, hogy ő is munkához kezdjen: megtartani a lelkeket, megépíteni a hitet, védelmezni az igaz anyaszentegyházat.

Egy-egy csep orvosságot, egy-egy lelket tápláló morzsát visz magával minden héten a «*Vasárnap*» is Vedd kezdedbe, szivedbe s vidd, vidd el másokhoz is — ismerőseid körében is oly sokan vannak, kiknek gyógyulást vinnel — hogy terjessze az áldást, melyet nyertünk a mi mennyei Atyánktól az ő fia a mi Urunk, az Ur Jézus Krisztus által.

Olajág.

Olajfa-erdőben
Pihent utóljára
Az örök szelidség,
A jóság királya.
Az ő szent nyugalma
Szállt az erdőségre,
Azóta lettél te
Békesség jelképe:
Szelid olajág.

Oh békesség fája,
Szelidség jelképe:
Nőjjél, növekedjél
A szivek fölébe!
Gyűlölség helyébe
Szeretetet hozzád,
Minden leveledről
Aldást harmatozzál,
Szelid olajág.

Verj gyökeret mélyen
Az Isten kertjében:
Az asszonyi szivek
Igéretföldjében.
Gazdagon hozzon ott
Gyümölcsön termése,
S legyen e gyümölcsöd:
Hit, szeretet, béke,
— Szelid olajág!

TARCSA

A Rákóczy-templom.

Sok van ilyen az országban, ami vagy a Rákóczyak pénzén épült vagy az ő földi maradványait őrzi sirboltjában. Egyike a legrégebbi-eknek az ilyenek közül, a melyet a miskolci gyűlés alkalmával tett kirándulásom magam is láttam a *szerencsi*, melyben a Rákóczyak összűlői: *Rákóczy Zsigmond* és neje *Gerendi Anna* porai nyugsznak.

Csak egy néhányan voltunk, kiket helybeli ősz kollegánk kalauzolt. Hej pedig százával és ezerével kellene, hogy az ilyen helyekre zarándokoljunk s új lelkesedést s hithűséget merítsünk.

Az ő templomhoz, a szent sirhoz hepe-hupás, gazos ut vezet. Látszik, hogy kevesen taposták.

Köckerítés öleli át a templomot, a körötte levő temetővel egyetemben. Néhány korhadt fejfa, egy pár letört köemlék szomorkodik a temetőben. Korhadhattak, letörhettek, elég idejük volt rá az ur 1220-ik esztendeje óta. Akkor építették föl a

templomot szép goth stylusban, a mit még a tájárás is megkimélt. Pápistáktól kálvinistákra, kálvinistáktól pápistákra szállott a viharos századok alatt a templom Ki hogy birta Most a kálvinistáké. Tán azért is nem gondolza a kormány ezt a gyönyörű emléket . . .!

«Az a két magyar hazában majd holtig csaknem hiában vánszorgó *Török Diák Rosnai Dávid*» krónikás kézírása szerint «aprólékos békasóból és kemény kovakövekből épültek vala» a templom falai. Ma azonban a «kemény kovakövek» is ugyancsak omladoznak már.

Csikorog a rozsdás zár, hogy az öreg tiszteletes megfordítja a templomajtóban a kulcsot. Dohos a levegő, porosak a falak odabenn. De áhitatos ihlet szállja meg a belépőt.

A prédikációs szék tetejébe tűzötten hatalmas zászlónyél mered ki a templom hajójába. Gyönyörű, nehéz, kék damaszk zászló van a nyelen. Csak egy darab. A nagyobbik felét a drága, aranyhimes damaszknak, elrabolták a császáriak, III. Ferdinánd katolikus zsoldosai, *Esterházy* nádor katonái, kik kirabolták a Rákóczy Zsigmond sirját is.

A templom közepén áll a Rákóczy-sir. Ugyancsak «az két hazában hiában vánszorgó»

S ha alád menekszik
 Könnyezőn a vétek:
 Adj neki, adj neki.
 Édes menedéket!
 Biztasd a bocsánat
 Biztos reményével,
 A bűnösökért jött
 Megváltó nevével,
 — Szelid olajág!

Légy útmutatófa
 A tévelyegőknek,
 Vigasz a siróknak,
 Gát az üldözőknek.
 Légy jel a felől, hogy
 Közelg e világra:
 Az örök Szeretet,
 Az Isten országa,
 — Szelid olajág!

Szabolcska Mihály.

„A kolozsvári Vasárnap.”

(Válassz egy pápista támadásra.)

(Ötödik közlemény.)

3. A szent miseáldozat.

«A szent miseáldozatot — írja Ágoston úr — sz. Lukács ev. 22. r. 19. versében Jézus Krisztus rendel el. Ad vocem «áldozat». Vallás áldo-

zat nélkül nem létezhetik, hiszen az isteni tiszteletnek az imádásnak a legméltóbb és legkifejezőbb módja . . . Malachiás próféta ihletett lelke látja a jövő fátyolán át a napkelettől napnyugatig bemutatandó tiszta, szeplőtelen áldozatot és (Mal. I. r. 10. v.) látja tiszteletreméltó Adár ur: ez, a szent miseáldozat, mely végtelen értékénél fogva egyedül képes kiengesztelni a végtelen Istent

Tehát a szent miseáldozat leglényegesebb része szent vallásunknak és oly végtelen értékű áldozat, mely egyedül találhat kedvet Isten előtt. Ez nem újítás, ez a szentíráson, Jézus akaratán alapszik. Nem igaz azért, a mit szentségtörőn mond Adár ur: kis mise, nagy mise, bizony nem ér semmit se».

Kétséget nem szenved, hogy Ágoston urat a fenti szállóige csábította arra a hálátlan feladatra, hogy egyházának szent miseáldozatát védelmébe vegye s kimutassa róla, hogy az nem újítás, hanem a szentíráson, Jézus akaratán alapszik.

Nem veszi talán rossz neven Ágoston ur ha az alábbi sorokban bebizonyítom, hogy a mit a pápás egyház tanít a szent miseáldozatról, mint «az isteni tiszteletnek legméltóbb és legkifejezőbb módjáról», nem egyéb hiában való beszédnél s kimutatom, hogy a miseáldozat nem a szentíráson, nem a Jézus akaratán alapszik, hanem «újítás.»

A régi zsidóknál — az ó-testamentum népeknél — az isteni tisztelet fő részét az áldozat képezte. Célja az vala, hogy az Isten jótéme nyeiért halát adjanak vagy bűnbocsánatot nyerjenek általa. Az elsőt hálaadó, az utolsót bűnért való, vagy engesztelő áldozatnak hívták.

Mihelyt a pápás egyház megalakult, papjai az ó-testamentumi papokban saját élőképüket is

Rosnai Dávid uram szerint a «pápista templom közepén pompás magas, négyszögű mauzoleumot csináltatának Sigmond urnak veres és fekete márványból három fia»: I. György és III. Zsigmond fejedelmek, meg Pál, a ki katolikus lett és országbíró.

A pompás mauzoleum pártázatja vagy ezüst volt, vagy tán arany. Mert köröskörül letördelték, elrabolták azt is a szentségtörő császáriak. Most fából van a siremlék párkánya, feketére festett fából.

A siremlék tetejét metszett czimerek, a Rákóczy meg Gerendi czimer, azonfelül Rákóczy Zsigmond teljes latin czime borítja. Nyugoti oldalán a fejedelem domborművü arcképe, latin felirással. A déli oldalba ez a magyar vers van vésvé:

Itt fekszik Rákóczy Sigmond.
 A jámbor felőle jót mond.
 Magyar Országnak Támasza.
 Vala Czászárnak Tanácsya.
 Szendréb csodálta erejét.
 Eggher kuriát nagy elméjét.
 Erdély szerette oltalmát.
 Az Teörök félté hatalmát.
 My Honnyunkban lakó népek.
 Ohajtyuk mint igaz hévek.

Azért Szendréb, Magiar, Eggher,
 Császár Erdély' s minden ember
 Sirassad édes Atyádot
 Megholt Rákóczy Sigmondot.

A história így magyarázza meg ennek a sirfeliratnak (epitáfium) értelmét:

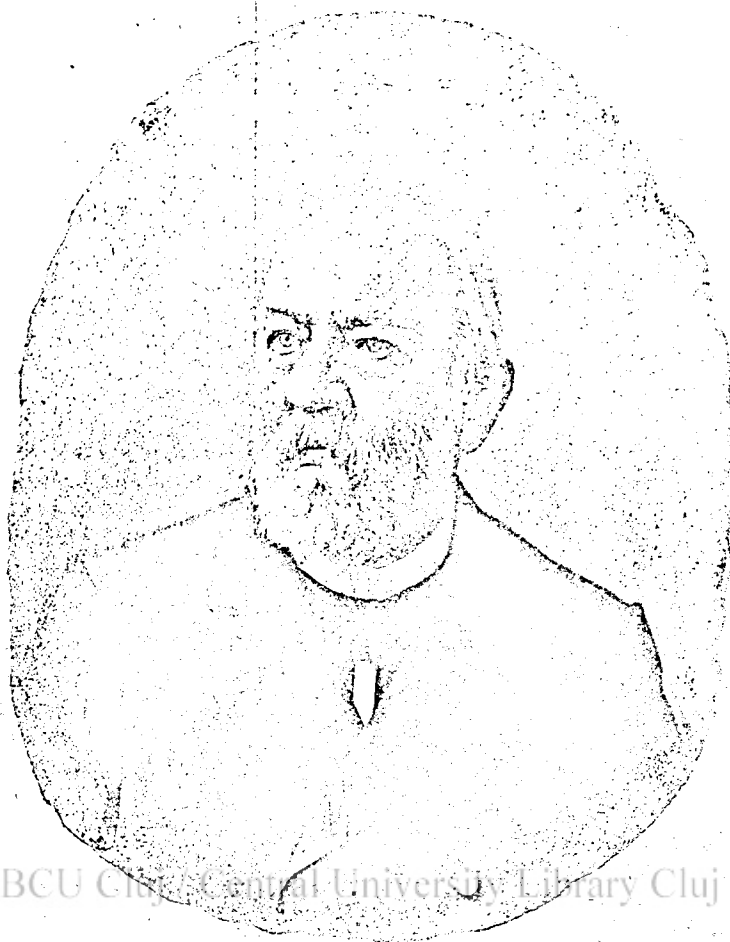
Rákóczy Zsigmond köznemes, a császár hű embere, Szendréb, később Eger várkapitánya, vitéz katona, rettentő erejű ember. A trónnak annyi szolgálatot tesz, hogy 1593-ban bárói rangra emelik. Majd Bocskaihoz csatlakozik, a ki 1605-ben Erdély gubernátorává teszi. Az erdélyi négy rendek annyira megszeretik a kormányzót, hogy 1607-ben országgló fejedelemmé választják. Másfél évig fejedelme Erdélynek, aztán váratlanul 1608-ban visszavonul. Elmegy Szerencs várába, melynek 1583. óta zálogos, 1603. óta pedig valóságos ura. Itt gazdálkodik békességben, friss erőben évekig. Végül meghal s eltemetik élet párja mellé az ősi templomban.

Miért mondott le oly hirtelen, mikor benn mindenki szerette, künn mindenki félté?

Azt is meg lehet tudni. Csak le kell szállni a sirjába. Ott megmondják a csontjai, a miket a császári sirrablók szét nem hánytak, össze nem morzsoltak. És a miket a feldult, kirabolt sirüreg

merték fel. Ebből arra a következtetésre jutottak, hogy ha az ó-testámentumi papok áldoztak, akkor nekik is, mint az új-testamentum papjainak, áldozniok kell. De mit és hogyan? Ez volt a fogas kérdés. A pápás egyház úgy segített magán, hogy a Jézus által szerzett urvacsorát miseáldozattá emelte.

Az urvacSORA sákrámentumát, mint tudjuk, Jézus szerezte az utolsó estvén, kenyérből és borból, az ő halálának emlékeztérére. A pápás egyház azonban az urvacSORÁT a maga mi voltából kiforgatván, nemcsak sákrámentumnak tekinteti (oltáriszentség), hanem *vér nélküli áldozatnak* is, melyben a Jézus Krisztus az ő valóságos testvére és vérévé változtatott ostyá-

Szász Károly, dunamelléki ref. püspök.

ban a misemondó pap által Istennek ujonnan bemutatatik s megáldozatik és az által bűnbocsánat szerzetik azoknak az eleveneknek és holtaknak, a kikért kiszolgáltatik

Nem említve azt, hogy az urvacSORÁNAK a Jézus rendelése szerint nem az a célja, hogy bűnbocsánatot nyerjünk, hanem, hogy a Jézus halálának emlékét újítsuk meg általa; nem említve, hogy a hol nincsen áldozati állat, ott nincs áldozat; nem említve, hogy a vér nélküli miseáldozatnak nincs bűnbocsátó ereje elevenekre és holtakra, mert Pál apostol azt mondja a zsidókhoz irt levelében (IX. 22.): «Vérontás nélkül nem léssen a bocsánat»: mégis a pápás egyház abba

porából Kassai József uram kotorászott elő 1805-ik esztendőben. Görgey honvédtisztjei pedig, mikor 48-ban arra jártak, úgy tisztelték meg, hogy saját pénzükkön hatalmas kő-urnát csináltattak nekik, s nagy tünnetséggel újra beszentelték, újra eltemették ebbe a kő-urnába. A császári rablókatona szentségtörését így engesztelték századok multán a magyar szabadságharcz hős katonái Hej, a kegyelet is csak a szabadság ölén virull!

Ezek közt a maradék-csontok közt van néhány karcsont, egy pár lábszárcsont, bordadarab, váll-lapoczká. Meg két koponya. Egyik kisebb, szemlátomást nőé. A Gerendi Annáé. Másik hatalmas, két tenyérbe alig fér, mikor felemeljük. Ez a koponya II. Rákóczy Ferencz ősapjának, Zsigmond fejedelemnek a koponyája.

A Zsigmond koponyájának fejetetején akkora lyuk van, hogy egy női marok kényelmesen befér. E miatt a koponyalék miatt hagyta el oly korán fényes trónusát Zsigmond fejedelem. Régen szerezhette, török csatákban, Szendrő alatt, talán Eger alatt. Nem halt bele, évekig élt utána, csatázott is tovább vele. Sőt még csak utána választották meg Erdély fejedelmének is

A lék megmaradt léknek, soha össze nem forrott, de nem is volt mivel összeforrnia, mert

az a darab csont, a mit török bárd ütött ki a koponyából, ott maradt valahol a csatatéren. A koponyanyílás fölé idővel új fejbőr hegyedt, épen-annyi, hogy befördje az agyvelőt. Haj alá nem kellett takarni, mert akkor török módra beretválkozott az is, a ki kopasz nem volt: t. i. a fején.

Ilyen meglekelt koponyával évekig birt élni hadakozni egy Rákóczy! Még csak agyrázkodást sem kapott tőle.

De könnyű élni, könnyű csatázni. Uralkodni tessék akkor Erdélyben ilyen koponyával! Ezt még Rákóczy Zsigmond sem bírta ki tovább egy esztendőnél.

— Törje az ördög tovább a fejét ti köztek, — szóltott a rendeknek, — az enyém már ugyis eléggé össze van törve!

Kapta magát, elment Szerencsre gazdának.

Ott oszt megpihent a feje is, a lelke is, örökre. Álmodott szépeket a két-haza boldogságáról, mikor majd egy lesz a nemzet is, király is, a mivé ő sem tudta csinálni. Békében, tiszteletben pihent hívséges siri társa, Gerendi Anna nagyasszony oldalánál. Egész az 1644 esztendőig.

Akkor György, a fia, ült Erdély trónusán.

a. Szent lélek elleni bűnbe esik, hogy a Jézus Krisztus egyszeri megáldoztatását, melyet bűneinkért szenvedett a keresztfán, elégtelennek tartja s a helyett a szent miseáldozatot nyilvánítja oly végtelen értékű áldozatnak, mely egyedül találhat kedvet Isten előtt. Ezt a bűnét tetézi még azzal a józan észszel ellenkező tanításával, hogy valahányszor mise mondatik, az áldozó papnak csodátév ereje van arra, hogy a szent igék egyszerű elmondása által az ostyát a Jézus Krisztus valósgos testvére és vérévé változtassa át, vagy más szóval: a Jézus Krisztust mindannyiszor leszállítsa a mennyből, a hányszor urvacsorával élnek a katolikus «keresztények»

De, hogy ne gondolja Ágoston ur azt, hogy én a szent miseáldozattal gunyt üzök, szükségese nek tartom egy pápista prédikáció gyűjteményből a következő sorokat idézni: «Nézd, ime, a pap az oltárhoz lép, kimondja e szent igéket és ezen ünnepélyes pillanatban jön a segítő, jön a segítség. Egy ember, Adám halandó fia, Éva bűnös ivadéka, föld fia, ki porból lett és porrá leszek, ki a sírhoz és enyészethez naponta közelebb lép, mondja e szavakat és nézd, az angyalok remegnek, egész a menny magasságáig, egész az Isten egyszülött fiának trónjáig hal föl e szózat, a pap szól és a menny megnyílik, az Isten ugyanazon fia, ki ez előtt a legholdogabb szűz legtisztább méhébe szállott alá, követi e szózatot, az oltárra jön és elhejtve nyugszik a pap kezében. Oh, csodák czodája! Így tehát az Isten trónja az oltárra tetett»

Ágoston ur a szent miseáldozat «Jézusi akaratának» bebizonyítására két. szentirási helyre hivatkozik.

Az első: Lukács evang. XXII. r. 19. verse.

«És minek utánna a kenyeret vette volna és mikor hálát adott volna, megszegé és adá nekik (t. i. tanítványainak), mondván: Ez az én testem, mely tiérettetik adatik: ezt miveljétek az én emlékezetemre» Ebben a versben, tiszteletreméltó Ágoston ur, egy szó sincs a miseáldozatról. Önök azonban belemagyarázzák, daczára annak, hogy a régi egyházi atyák is az urvacsorát csak annyiban nevezték áldozatnak, a mennyiben háladással kezdődött. Nyilvánvaló e szerint, hogy a szent miseáldozat nem a szentiráson, nem a Jézus akaratán alapszik. Tehát nem egyéb emberi találmánynál, «újításnál.» Igen, a szent miseáldozat emberi, vagy helyesebben: pápai találmány, III. Incze pápa volt az, a ki behozta a pápás egyházba az ostyának «urtestté» való átváltóztatását (transsubstantiatio.) Ezzel clesik Ágoston urnak az a nagyhangú kijelentése: «Vallás áldozat nélkül nem létezhetik.»

Adár.

(Folytatása következik.)

Hazai krónika.

Petőfi ereklyék. Kéry Gyula író azzal bizta meg a Petőfi-Társaság, hogy a nagy költőre vonatkozó régi tárgyakat (ereklyéket), ismerőseinél levő emlékeket gyűjtögesse össze a Petőfi ereklye múzeum számára. A szorgalmas ereklye gyűjtő már eddig is igen szép eredményt ért el. Dömődön D Cser Gábor jómodú földmives gazdánál megtalálta azt az ágyat, melyben Petőfi Sándor született. Ugyanott találta meg Petőfi atyjának egy almáriumát és a husvágó bárdját, mely

megszentségtelenítették még a szent helyet is, a templomot.

Erre a hírre aztán nem ért rá tovább másutt csatázni Rákóczy György. Szerencs alatt temett válogatott haddal, rohammal bevette az erős várat s addig meg nem pihent, míg a várkapura nem köttette az áruló tisztartót. Radvány uram, a kapitány, nagy könyörgésre pardont kapott, de ki lett úzve csufással Szerencs várából.

György halála után megint az «örökéletű Habsburg»-é, a soká uralkodott Ferdinándé lett Szerencs, a Rákóczy templommal. A sirnak bántódása nem lett, mindössze a templom került megint pápista kézre.

A nagy Rákóczy vette vissza a némettől ősei birtokát: II. Rákóczy Ferencz. Ő volt Szerencs várának és a szerencsi határnak utolsó ura is, az utolsó jogos ura. Egész a szatmári nagy áruházig, a mivel Károlyi generális koldusbotot adott fejedelmének kezébe s irtóztató nyomorúságot Felsőmagyarországnak.

Nagy huzavona után később *Aspermont*, a felesége *Rákóczy Julia* jussán, megszerezte felét Szerencsnek. Másik felére a fiskus tette rá a kezét. *Károly*, a Mária Terézia apja, *Illésházy Miklós* grófnak adta el ezt a kamarai részt 100,000

Réme Bécsnek, meg a Bécshez szító magyarnak. I. Rákóczy György hamar el is vette a császáriaktól apai jussát, Szerencs erős várát, a nagy dominiummal. Kapitánynak beültette a várba Radvány István uramat, tisztartónak valami szedett-vedett népségét. Ez aztán áruló is lett. Jó pénzért egész Szerencset a kezére juttatta a németeknek. Radvány Istvánt is, a tisztartót is, meghagyták ugyan hivatalukban a császáriak, de Szerencset jobban kirabolták, mint később az egi török, a ki csak a népet hajtotta el innen kaszálni, de a vagyonát nem bántotta. A szerencsieket is haza eresztette takarás után

Mindaz nem igen bántotta Rákóczy Györgyöt. Ha elvette Szerencset német, gondolta, majd visszaadod. Erre még ráérek. Hadakozott másutt.

Hanem meghallja a fejedelem nemsokára a nagy czudarságot is. Azt az igazán nagy czudarságot, a mit Ferdinánd katonái, Esterházy nádor emberei követtek el Szerencsen. Gyalázatos bosszút állván a hadviselő ellenfélen, Rákóczy Györgyön. Feldúlták az apja, anyja sirját, összetörték és kihányták a mauzoleumból (sírbolt) a holttetemeket, leszedték a halottakról még a karikagyűrűt is, levágták a család ősi zászlaját,

két tárgy az özv. Csilling Andrásné birtokában volt. Ugy került pedig oda, hogy mikor a Petőfi szülői Pestre költöztek, Csilling András vitte fel őket szekérrel, de mivel fizetni nem tudtak, azt az almáriomot és mézsáros bárdot adták szekérbér fejében. *Kéry* érdekes visszaemlékezéseket közöl a nagy költő *borjádi* tartózkodásáról is. Petőfi Borjádön özv. Vass Istvánnál tartózkodott 1845-ben, kinek *István* nevű fiával jó barátságban volt és az ő meghívására ment oda. Egy alkalommal nagy társaság gyűlt össze özv. Vass Istvánné házában. Jelen volt a simontornyai járás szolgabírája, *Kis Lajos* is. Mint a szolgabírók, *Kis Lajos* is igen büszke ember volt, sokat adott nemesi származására, melyet a hol csak lehetett éreztetett is. Igy történt, hogy midőn Petőfi illedelmesen bemutatkozott, *Kis* végig nézte és csavakkal felet: — servus, amie! Petőfit bántotta az udvariatlan, lenéző megszólítás, de nem szólott, sőt ebéd alatt sokat beszélgetett *Kis Lajossal*. *Kis* szidta a népet, mely rossz, javíthatatlan, s nem való egyébre csak deresre. Petőfi ellenben védelmezte. Ebéd után Petőfi visszahúzódott dolgozó szobájába, hol a fal oldalán régi magyar kardok logtak alá és akkor írta, éppen *Kiss Lajosra* czélozva, «*A magyar nemes*» című gyönyörű szép költeményét, melyben az akkori nemességet maró gúnnnyal ostorozta. Ime egy versszak:

*„Munkátlanság csak az élet,
Van életem, mert henyélek.
A paraszté a dolog
Én magyar nemes vagyok!*

Azon író asztal, melyen Petőfi ezt és még sok más versét írta, szintén a Petőfi ereklye-muzeumba került. Szép dolog, hogy a halás utókor

rénés forintért, a ki meg tovább adta gróf *Grassalkovics* Antalnak. Mai urai Szerencsnek gróf *Szirmay* György, meg báró *Harkányi*, a katolikus ágból A Rákóczy csontokra pedig az Uristenen kívül csak egy becsületes öreg lelkész ügyel, a szerencsi kálvinisták ősz papja.

Ő gondolja a rozoga templomot, ő ápolja a sirt is abból a néhány garasból, a mit a zarándok debreczeni, pataki diákok dobnak a sir oldalára szegezett perselybe.

Hej, mert koldusperselyben, szegény kálvinista deákoktól gyűjti össze a gazdag Magyarországnak a nyomorult garasokat, hogy szél szét ne vigye, idő, első el ne rágja legnagyobb fia, II. Rákóczy Ferencz őseinek szent emlékü csontjait!

Jó neked II. Rákóczy Ferencz, idegenben pihenned Rodostóban, hol ott jámbor idegen barátok kegyelettel őrzik, tiszteletben tartják drága hamvaitat.

Itthon szomorú a sorsa a Rákóczyaknak ...

E.—s.

megőriz minden kis darab tárgyat, mely a nagy költőre vonatkozik.

As elme betegekről. A belügyminiszter terjedelmes jelentést adott ki, melyben beszámol az elmebeteg ügy állásáról. A jelentés azt mondja, hogy az elme-betegek gyógykezelése, ápolása tekintetében igen nagy haladás történt az utóbbi év tizedekben. Sajnos azonban, hogy még mindig nincs elegendő hely, hol a szerencsétlen elmebetegeket ápolják, Az elmebetegség főleg a közép-osztály tagjait támadja meg, kiknél igen nagy az életfentartás gondja. Ujabban a *nők*nél terjed nagyon az elmebetegség. Oka sokszor ismeretlen, de igen gyakran öröklésből, pálinka ivásból, rendetlen életből keletkezik. Legtöbb elmebeteg fordul elő a napszámosok, azután a földmivesek, tisztviselők, kereskedők között. A múlt évben kezelt elmebetegek között, *vallás* szerint volt: 1550 róm. kath. 426 ev. ref. 524 zsidó. Így tehát a zsidók között van legtöbb elmebeteg. De, ez a szám csak a budapesti kórházra vonatkozik. Az egész országban a tavaly 7485 elmebeteget gyógykezelték; ebből meggyógyult: 2995. Budapesten ismét egy nagy elmebeteg kórházat szándékoznak építeni.

Hadihajók hasaérkesése. Az osztrák-magyar birodalomnak azon hadihajói, melyek a kínai háborúban részt vettek, a napokban szerencsésen visszaérkeztek a trieszti kikötőbe. Br. *Spain*, tengernagy melegen üdvözölte a derék tengerész katonákat és kifejezte a király elismerését is. A megérkezett hadihajók nevei: Kaiserin Elisabeth, Zenta, Leopard; az első egy ütközetben is részt vett és nem sérült meg. A hadihajók vezére: gr. Montecuccoli ellentengernagy volt.

Világkrónika.

A búr háború. Az ujságok megdöbbentő dolgokat írnak a búr háborúról, a mi ha csak részben is igaz: egy csepp dicsőséget sem hoz az angol nemzet fejére. Azt írja egyik lap, hogy az angol kormány teljes hatalommal ruházta fel Kitchener fővezért, hogy a mit tetszik, azt csináljon a burokkal. Kitchennr nem tud mást tenni, mint a fogságba kerülő búr asszonyokat és gyermekeket a legborzasztóbb módon sanyargatja. Ugyannyira, hogy még az angoloknak is megesik a szíve rajta. Egy előkelő angol nő, ki ott járt a búr háború színhelyén, levelet irt az angol hadügyminiszternek és elpanaszolja, hogy három hónap alatt 3245 búr gyermek halt el fogságban. A foglyok száma, az utolsó három hónap alatt, 85 ezerrel 105 ezerre emelkedett. Felhívja, hogy könyörüljenek a szerencsétlen foglyok sorsán, mert ama kegyetlen bánásmód ellenkezik az emberszeretet törvényeivel. Az európai nagy hatalmak pedig összedugott kézzel nézik ezt a kegyetlenséget, mert nem akarják az angolt megbántani. A táborban álló búrok pedig még egyre biznak a Seregek Urában, hogy győzelemre vezérli fegyvereiket Vajha, a harmadik esztendő meghozná a békét!

As afgán Kán halála. A rengeteg nagy Ázsiának egyik kis országát Afganisztánnak hívják. Ennek az országnak most halt meg az uralkodója, a kit *Abdur Rámán*-nak hívták. Az elhalt igen bölcs uralkodó volt. Azt írják róla, hogy minden nap, két óra hosszat, az ügyes-bajos emberek panaszait személyesen hallgatta meg, s e célra egy külön elfogadó palotát építtetett. Utódja egyik fia, Habibullah lett.

Elrabolt hittérítő. Törökország határszélén, egy amerikai hittérítő, Miss *Eileen Stone*-t bolgár rablók megtámadták és áthurczolva a határon egy bolgár kolostorba zárták. Szabadon bocsátása iránt az angol nagy követ megtette a lépéseket.

Merénylet a pápa ellen. Rómában letartóztattak egy Gladinovics nevű egyént, ki azon szándékkal ment oda, hogy a pápát meggyilkolja. Így a terv meghiúsult.

A muszka csár a finnek ellen. Északon, a nagy muszka birodalom szomszédságában fekszik a kicsiny Finnország, mely jelenleg a muszka csár főhatósága alá tartozik. A csár politikája az, hogy a derék finn nép végre beleolvadjon a muszka nemzetbe. Ezt úgy viszi keresztül, hogy rendre nyirbálja nemzeti önállóságukat. Legújában nemzeti hadsergüket semmisítette meg. Sajnáljuk a finneket, a kik rokon nemzet a magyarral.

Mai képünkhöz.

Képünk a dunamelléki ev. ref. egyházkerület ősz püspökét, a magyar irodalom egyik legmunkásabb és legkiválóbb íróját mutatja be olvasóinknak.

Szász Károly 1829. június 15-én született Nagy-Enyeden. Tanulmányait atyja vezetése alatt kezdte meg, ki nagy hirben álló tanár volt; majd 1848-ban Pestre ment s itt az egyetemen folytatta tanulmányait. A forradalom alatt egy ideig a honvédek között katonáskodott, a borosjenői fegyverletétel után azonban elmenekült s előbb a Szentmiklóssy családnál nevelő, később Nagy-Körösön és Kecskeméten tanár volt. Atyja halála után, hogy családjához közelebb legyen Kézdi-Vásárhelyre ment papnak. Még több helyen volt pap, míg 1867-ben a vallás és közoktatásügyi miniszteriumba osztálytanácsossá, később miniszteri tanácsossá neveztetett ki, a hol a protestáns s más — nem kátholikus — egyházi ügyeket látta el. Mint magán-tanár a budapesti egyetemen tanított, míg Török Pál halálával megüresedett dunamelléki ref. püspöki állásra megválasztatott.

E kiváló tudós férfinak munkái egész kis könyvtárt tesznek ki. Irt egy *imakönyvet* nők számára kézdíváshelyi pap korában; van sok eredeti költeménye és szindarabja; még többet fordított idegen nyelvből; ezenkívül prédikációi s más egyházi munkái nagy számmal. Elismerésül a magyar tudományos akadémia és Kisfaludy-társaság stb. tagjául választott meg.

Ezt a kiváló, világhírű tudóst, költőt és papot ábrázolja mai képünk, a kit az Isten — mint a magyar protestántizmus hatalmas oszlopát még sokáig, ifjui erőben tartson meg!

Egyházi élet.

Mennyi népiskolánk van? Magyarországon az utolsó népszámlálás adatai szerint, 18.413 népiskola van. Az erdélyi vármegyékben a következő számarányban oszlanak meg a népiskolák: Brassó-m. 76, Csikm. 98, Beszterczem. 124, Fogarasm. 113, Kis-küköllöm. 110, Háromszékm. 176, Udvarhelym. 154, Torda Aranyosm. 209, Alsó-Fehérm. 251, Maros-Tordam. 265, Szilágym 296, Hunyadm. 316, Kolozsm. 324, Nagy-Küköllöm. 300, Szolnok-Dobokam. 330. Az országban Bihármegyének van a legtöbb népiskolája, hol 584 re megy a létszám. Ezen adatokban benne van az állami és a felekezeti iskolák száma egyaránt. A ki pedig különösen is tudni akarja, annak számára ide írjuk, hogy az erdélyi ev. ref. egyházkerületben hány iskolánk van? Nem sok: 151 a tiszta felekezeti iskolák száma, van még ezenkívül 93 államilag segélyezett ref. iskolánk; így van összesen 244. Tehát népiskoláinknak, több mint felét, szegénységünk miatt az államkezekbe kellett adnunk. Járjunk abba, hogy a mi van tartsuk meg; s még inkább abba, hogy ref. gyermekeink vallás-tanításáról minden iskolában gondoskodjunk.

Hogy fogdossa el a római katolikus egyház a protestáns gyermekeket? A «M Sz.»-ban a következő esetet olvassuk: Ennek az iskolai évnek a kezdetén, a diasporából egy vegyes vallású házaspár iskoláztatás végett két gyermeket vitt be Gyulafehérvárra, egy fiút és egy leánygyermeket. Az atya római katolikus vallású lévén, fiát a római katolikus gimnáziumba adta be. Aztán protestáns vallású leánykája internátusba való felvétele végett jelentkezett a katolikus apácák zárdái tanintézetében. Kérdésére, hogy mennyit kell fizetnie, a válasz ez volt: «havonként 16 forintot; ellenben ha belenyugszik abba, hogy leánya a protestáns vallásórát ne látogassa, illetőleg ha megengedi, hogy leánya a római katolikus vallásban neveltesse: akkor elég lesz havi 12 forint is.» És az a legszomorubb, hogy a katolikus apa beleegyezett abba, hogy protestáns vallású gyermeke katolikusnak neveltesse s ezzel megtakarít egy év alatt 40 forintot. Így történt ez Gyulafehérváron az 1901—2-ik iskolai év kezdetén.

Új református énekes könyv. A «Vasárnap» olvasói bizonyára hallottak arról a mozgalomról, hogy egyházunk vezető férfiai a mostani templomi énekes könyvet megakarják újítani. A megújítás abból fog állani, hogy azokat a darabokat, a melyeknek dallama nem szép és nem is énekliek: kihagyják. Helyettük új énekeket vesznek be. Megnézik azt is, hogy mindenik ének jó magyarsággal van-e írva, mert bizony sok van olyan, hogy a magyar ember nem ismer reá. Az

ilyeneket kiigazítják. A Szent Dávid zsoltárait is egy kissé megrostálják mind a dallamra, mind a szavakra nézve. Ezzel a megújítással odajutunk, hogy az erdélyi és a magyarországi reformátusok énekes könyve többé nem fog különbözni. A megújítandó énekeskönyv szövegét most adták ki bírálatra ahhoz értő szakembereknek.

Lorántffy Zsuzsánna Egylet. Miskolczon Patay Gyuláné buzgolkodása folytán Lorántffy Zsuzsánna egylet alakult. Ez is egyik újabb jele a református vallásos öntudat ébredésének.

A Gusztáv Adolf Egylet nagy gyűlése. A német honi protestáns Gusztáv Adolf Egylet ez évi rendes közgyűlését Lipcsében tartotta meg október első napjaiban. Képviselve voltak ezen a gyűlésen az európai országok lutheránus egyházai mind. A magyarországi lutheránusokat *Baltik* Frigyes püspök képviselte, kit a német testvérek abban a kitüntetésben részesítettek, hogy legelsőbbben beszélhetett a gyűlésen. Baltik hosszabb beszédben a magyarországi lutheránusok helyzetéről számolt be. Sok haladást tüntet fel, de még nagyon sok a tenni való. Különösen a leánynevelés elhanyagolását emeli ki. Végül köszönetet mondott az Egyletnek, hogy a magyar evangélikusoknak hathatós segínyt nyújtott. Ugyanis az elmúlt évben a Gusztáv Adolf Egylet 38 ezer korona segínyt nyújtott a magyarországi szegényebb evangélikus egyházaknak. Még csak azt említjük meg, hogy azt a rengeteg nagy tőkét, melynek a kamatjaiból 38 ezer korona jut csak Magyarországnak, a protestáns áldozatkészség hozta létre.

Szives kérelem.

Lapunk azon előfizetőit, kik csak október 1-ig fizették ki a lap árát, kérjük, hogy az év hátralevő részére, december 31-ig járó 1 (egy) korona díjat beküldeni sziveskedjenek.

Kérjük azokat a hátralékosokat is, kik az eddig letelt időre vagy annak egy részére sem fizettek, hogy hátralékukat beküldeni legyenek szivesek.

A kiadóhivatal.

Vegyes hírek.

Magyar alma a külföldön. A kedvezőtlen amerikai almatermés úgy látszik, máris érezteti hatását az európai gyümölcs-piaczokon. Nem kerülte ez el Darányi Ignác földművelésügyi miniszternek mindenre kiterjedő figyelmét sem s a miniszter az értékesítési viszonyok javítására akként intézkedett, hogy miniszteriumának illetékes osztályai egyrészt a magyar termelő közönséggel, másrészt a külföldi nagyobb vásárlókkal összeköttetést tartsanak fenn. A földművelésügyi

miniszterium gyümölcsészeti osztályába nap-nap mellett nagyobb külföldi gyümölcskereskedőknek és főleg németországiaknak waggon számra való megrendelések érkeztek almára. A termelők figyelmébe ajánljuk, hogy *akinek nagyobb mennyiségű eladó almája van, egyszerű levelező-lapon jelentse be a földművelésügyi miniszterium gyümölcsészeti osztályának, amely minden esetben gondoskodik, hogy a magyar alma külföldön vevőkre találjon.*

Oroszlán ketreczben. Frankfurt városában egy ur fogadott, hogy az oroszán szelidítőnővel bemegy az oroszán ketreczbe és ott elfogyaszt egy üveg pezsgőt. A fogadást megnyerte s még meg is simogatta rendre a hét oroszánt. Tehát, még ma is vannak bátor férfiak; ha nem is hasonlók Dánielhez.

A csorbai tó megvétele. A kárpátok kies bércei között, éppen a határ szélén fekszik a *csorbai tó*, mely a hozzá tartozó, nagy birtokkal együtt, a Szent-Iványi József tulajdonát képezte. Szó volt róla, hogy a tulajdonos egy osztrák főurnak akarja eladni. Mikor ezt meghallotta a magyar állam, röktön alkuba bocsátkozott a tulajdonossal és megvette az egész kirtokot. A kormány célja az volt, hogy ez a szép nyaraló hely ne menjen idegen kézre, s így az ott elköltött pénz is benmaradjon az országban.

Tűzoltó ünnep Alcsuthon. Az alcsuthi és az uradalmi pusztai tűzoltók közül azok, akik 15 évig szolgáltak, tegnap szolgálati érmeiket kaptak, melyeket maga József főherczeg tűzött fel a kitüntetett derék emberek mellére. Mintegy negyvenen kaptak ilyen érmeiket, köztük Libits Adolf helyettes főparancsnok is. A szép ünnepély befejezte utána a közeli Márton-völgybe vonult a csapat; hol terített asztal mellett lelkesen ünnepelték József főherczegét.

Rémes gyilkosság. Putáritn András új-aradi fuvaros egy szekér szivart, dohányt szállított egy kereskedő számára. Utközben a sátoros cigányok megtámadták, s harminczkilencz szurást ejtettek rajta, mire a szegény fuvaros meghalt.

A választások halottja. A ráczalmási választó-kerületben a felizgatott, bukott néppártiak agyon ütötték Günsberg Mór birtokos zsidót, ki a győztes Kossuth-pártnak volt bizalmi férfa. A lapok azt írják, hogy a népet Csucs István néppárti képviselő izgatta fel a zsidók ellen. Ez is a Jézus nevében történt??

Egy pof miatt, három hónapi fogházra ítélte a budapesti kir. törvényszék Boschón József hivatalnokot. A pofot a fia tanítójának adta volt, tanítás közben, az iskolában, mivel a tanító gyermekét szintén pofon ütötte volt. Jó lesz a példából tanulni.

A király új vasuti kocsija. A magyar királyi államvasutak vaggongyarában a király részére új vasuti szalonkocsit készíttettek. Az új szalonkocsi a legnagyobb luxussal készült. Van benne ebédlő- és hálószoba, társalgó-terem és dolgozószoba, melyek berendezésénél a divatot, minék a király nem barátja, teljesen mellőzték. Az új udvari vonatot már legközelebb átadják rindeltetésének.